

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
ROZDZIAŁ I	
MODELE POLITYKI INTEGRACJI IMIGRANTÓW WE FRANCJI I W WIELKIEJ BRYTANII	15
1. „Zależność od szlaku” w polityce integracji imigrantów	15
2. Koncepcja integracji imigrantów	18
2.1. Ewolucja koncepcji asymilacji w amerykańskich naukach społecznych ..	18
2.2. Europejska kariera pojęcia „integracja”	24
2.3. Definicja i wskaźniki integracji	28
3. Koncepcja modelu integracji imigrantów	30
3.1. Francuska polityka integracji imigrantów w latach 1945–1990	33
3.2. Brytyjska polityka integracji imigrantów w latach 1945–1990	39
3.3. Brytyjski i francuski model integracji imigrantów: wykluczające się paradygmaty?	51
3.4. Źródła odmienności modeli integracji imigrantów we Francji i w Wielkiej Brytanii	57
3.4.1. Koncepcja narodu we Francji	58
3.4.2. Koncepcja narodu w Wielkiej Brytanii	60
3.4.3. Model „zarządzania różnorodnością” w koloniach	63
4. Modele stosunków między państwem a wyznaniem we Francji i w Wielkiej Brytanii	65
4.1. Stosunki między państwem a wyznaniem we Francji	65
4.1.1. Krnąbrna córka Kościoła katolickiego	65
4.1.2. Rewolucja 1789 roku i Cesarstwo: pierwszy etap laicyzacji państwa	68
4.1.3. Konflikt dwóch Francji: 1814–1870	71
4.1.4. Laicyzacja szkolnictwa w latach 80. XIX wieku	72
4.1.5. Ustawa o rozdziale państwa od Kościołów z 1905 roku	74
4.1.6. <i>Laïcité</i> jako zasada konstytucyjna	76
4.2. Stosunki między państwem a wyznaniem w Wielkiej Brytanii	78
4.2.1. Kościół państwowy i pragmatyczna akomodacja	78
4.2.2. Pozycja Kościoła anglikańskiego jako Kościoła państwowego (<i>Established Church</i>).	80

4.3. Różnice między brytyjskim a francuskim modelem stosunków wyznaniowych	83
5. „Zależność od szlaku” w polityce integracji muzułmanów.....	85
ROZDZIAŁ II	
MUZUŁMANIE JAKO OBIEKT POLITYKI INTEGRACYJNEJ PAŃSTWA.....	87
1. Przebieg imigracji muzułmańskiej do Francji i Wielkiej Brytanii	89
1.1. Początki imigracji muzułmańskiej do Francji i Wielkiej Brytanii	89
1.2. Muzułmańska imigracja zarobkowa po II wojnie światowej do Francji ...	90
1.2.1. Liczebność i skład etniczny społeczności muzułmańskiej we Francji	92
1.3. Muzułmańska imigracja zarobkowa po II wojnie światowej do Wielkiej Brytanii	95
1.3.1. Liczebność i skład etniczny społeczności muzułmańskiej w Wiel- kiej Brytanii.....	97
2. Uwidocznienie się islamu we Francji i w Wielkiej Brytanii	101
2.1. Od „islam robotników” do „islam odtworzonego”	101
2.1.1. Powstanie struktur instytucjonalnych.....	103
2.2. Od „islam etniczny” do „islam uniwersalny”	107
2.2.1. Charakterystyka religijna społeczności muzułmańskiej we Francji	111
2.2.2. Charakterystyka religijna społeczności muzułmańskiej w Wielkiej Brytanii	115
2.3. Islam jako tożsamość defensywna	116
2.3.1. Sytuacja społeczno-ekonomiczna muzułmanów we Francji	119
2.3.2. Sytuacja społeczno-ekonomiczna muzułmanów w Wielkiej Brytanii	122
2.4. Islamofobia	124
3. Bariery integracji: czy filozofia islamu jest zgodna z duchem Europy?.....	130
3.1. Kwestie obyczajowe: prawdziwe zderzenie cywilizacji	133
3.2. Euroislam i islamizm.....	139
3.3. Stosunek muzułmanów we Francji i w Wielkiej Brytanii do swobód liberalnych i demokracji.....	145
4. Muzułmanie jako specyficzny przedmiot polityki integracyjnej państwa	147
ROZDZIAŁ III	
POLITYKA INTEGRACJI MUZUŁMANÓW WE FRANCJI	155
1. Konflikty wokół laickości szkoły	157
1.1. Zgrzyty w maszynie integracyjnej: chusty muzułmańskie w szkole.....	157
1.2. Kwestia islamu w raportach Wysokiej Rady ds. Integracji.....	163

1.3. Komisja ds. refleksji nad zastosowaniem zasady laickości w Republice...	168
1.4. Ustawa zakazująca noszenia ostantacyjnych oznak religijnych w szkole	172
1.5. Kontrowersje wokół implementacji ustawy	175
2. Gallikanizacja islamu: rola władz publicznych w organizowaniu reprezentacji „islam francuskiego”	177
2.1. Od CORIF-u po Kartę Wyznania Muzułmańskiego.....	178
2.2. Al-Istichara	181
2.3. Powstanie Francuskiej Rady Wyznania Muzułmańskiego	184
2.4. Funkcje Francuskiej Rady Wyznania Muzułmańskiego (CFCM)	186
3. Od islamu we Francji do islamu francuskiego: państwo francuskie a budowa meczetów i edukacja muzułmańska	188
3.1. Działania państwa na rzecz ułatwienia budowy meczetów	188
3.2. Działania wspierające kształcenie imamów	194
4. Potwierdzenie laickości instytucji publicznych	197
5. Sfery „rozsądnej akomodacji”	200
5.1. Kwestia uboju rytualnego	200
5.2. Pochówki muzułmańskie.....	200
5.3. Szkoły muzułmańskie	201
6. „Zależność od szlaku” we francuskiej polityce integracji muzułmanów.....	202
ROZDZIAŁ IV	
POLITYKA INTEGRACJI MUZUŁMANÓW W WIELKIEJ BRYTANII	213
1. Konstruowanie różnicy: przemiany przedmiotu brytyjskiej polityki integracji	213
2. Religia jako element kultury: afera Honeyforda.....	217
3. <i>Szatańskie wersety</i> – wydarzenie definiujące.....	220
4. Wyrównywanie pozycji prawnej muzułmanów	225
4.1. Sytuacja prawna muzułmanów na tle członków innych wyznań.....	225
4.2. Islamofobia: zmiana dyskursu	229
4.3. Wprowadzenie zakazu dyskryminacji na tle religijnym i podżegania do nienawiści religijnej	232
4.4. Modyfikacja systemu wielokulturowych stosunków rasowych.....	236
5. Uznanie symboliczne: uwzględnienie pytania o religię w spisie powszechnym	239
6. Granice „rozsądnej akomodacji”	242
6.1. Finansowanie szkół muzułmańskich przez państwo	244
6.2. Brytyjska wersja „afery o chusty”	247

6.3. Kwestia nikabu w sferze publicznej	252
6.4. Inkorporacja elementów muzułmańskiego prawa w dziedzinie finansów i bankowości	253
6.5. Kwestia sądów szariackich	254
7. Integracja a terroryzm: działania władz brytyjskich po 2001 roku	256
7.1. Reakcja rządu na zamachy terrorystyczne z 7 lipca 2005 roku	259
8. „Zależność od szlaku” w brytyjskiej polityce integracji.....	265
ROZDZIAŁ V	
EWOLUCJA FRANCUSKIEGO I BRYTYJSKIEGO MODELU POLITYKI INTEGRACJI IMIGRANTÓW	271
1. Ewolucja modeli polityki integracji imigrantów	271
1.1. Ewolucja republikańskiego modelu integracji imigrantów.....	274
1.1.1. Przemiany koncepcji <i>laïcité</i>	274
1.1.2. Uwzględnienie społeczno-ekonomicznego wymiaru integracji muzułmanów	275
1.1.3. Utworzenie systemu przeciwdziałania dyskryminacji	279
1.1.4. Od asymilacji organicznej do abstrakcyjnej	283
1.2. Ewolucja brytyjskiego modelu wielokulturowych stosunków rasowych...	284
1.2.1. Kulminacyjny moment rozwoju polityki wielokulturowości: raport Parekha.....	284
1.2.2. Kryzys wielokulturowego modelu integracji	286
1.2.3. „Lunatykując w stronę segregacji”: zakwestionowanie modelu wielokulturowych stosunków rasowych.....	290
1.2.4. Nowy integracjonizm?	293
1.3. Konwergencja modeli integracji imigrantów.....	297
2. Skuteczność polityki integracji muzułmanów	303
2.1. Integracja w wymiarze instytucjonalnym: poziom uczestnictwa muzułmanów w polityce	304
2.2. Integracja muzułmanów w wymiarze normatywnym	309
3. Perspektywy polityki integracji w obrębie państwa narodowego	314
Zakończenie	321
Bibliografia cytowań i odwołań	325